

Miljöövervakning av slätterängar 2022

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Titel: Miljöövervakning av slåtterängar 2022
Utgivare: Länsstyrelsen Västra Götaland
Foto framsida: Britta Lidberg, Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB
Rapport: 2023:24
ISSN: 1403-168X

Mer information hittar du på: lansstyrelsen.se/vastragotaland/

Förord

Under 2022 genomfördes miljöövervakning av slåtterängar i Västra Götalands län. Arbetet är en del i Länsstyrelsens arbete med den regionala miljöövervakningen och är även ett underlag för uppföljningen av miljömålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Resultaten är även ett viktigt underlag i arbetet med flera av åtgärdsprogrammen för hotade arter. Örnborg & Kyrkander Biologi och Miljö AB har utfört miljöövervakningen och de tackas för sina insatser. Örnborg & Kyrkander Biologi och Miljö AB ansvarar för rapportens innehåll och den behöver inte representera Länsstyrelsens ståndpunkt.

Anna Stenström

Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Innehåll

Inledning.....	2
Metodbeskrivning	3
Resultatredovisning	4
Diskussion	5

Inledning

Länsstyrelsen i Västra Götaland bedriver miljöövervakning av slåtterängar som ligger utanför skyddade områden, detta med syfte att följa hävden samt förekomsten av invasiva arter i dessa ängar. Övervakningen 2022 omfattade 25 slåtterängar som slumpades fram av Länsstyrelsen. Miljöövervakningen genomfördes av Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB.

Metodbeskrivning

Mätning av hävdstyrka gjordes genom att mäta höjd på kvarstående gräs (och annan vegetation) i slåtterängarna under hösten, mellan 20 september och 30 oktober. I varje av de 25 slåtterängarna finns 50 punkter i vilka gräshöjden mätts. Koordinater för punkterna tillhandahölls av Länsstyrelsen.

Mätningen gjordes med hjälp av en gräsmätningsskiva som består av en styv plastplatta med en storlek på 30 x 30 cm och en vikt om 430 g, i mitten av plattan är ett hål. I mätutrustningen ingår också en stång med centimeterskala. Vid mätning av vegetationshöjd trädde plattan på stången som placerades i mätpunkten. Plastplattan fördes försiktigt ner till dess att den vilade på vegetationen. Plattans höjd lästes av mot stångens gradering. Höjden noterades med en decimal. För varje punkt noterades, utöver gräshöjd, också om vegetationen hade hävdats just där. För lokalisering av mätpunkterna användes applikationen Qfield på mobil eller surfplatta.

Ytterligare parametrar som noterades för respektive äng var årets hävdform, om avslaget hö hade bärgats, om ängen hävdats helt, delvis eller inte alls i år samt en kort fritextbeskrivning av hävden.

I samband med hävdmätningen noterades även eventuell förekomst av invasiva kärlväxter enligt särskilt lista. Listan omfattade jättebalsamin, jätteloka (coll), lupiner, boerstånds, gul skunkkalla, parksallat, sidenört, parkslide, kanadensiskt gullris och vresros. Samtliga påträffade invasiva växter rapporterades sedan in till Artportalen.

Resultatredovisning

De 25 aktuella slåtterängarna finns markerade på kartan i figur 1. Samtliga har besökts och i alla utom en har gräsmätning gjorts enligt ovan beskriven metod. Vid sammanställningen av resultatet beräknades dels den genomsnittliga gräshöjden för alla 50 punkter i respektive äng, dels den genomsnittliga gräshöjden för alla hävdade punkter i respektive äng. Resultaten redovisas i figur 1 samt i tabell 1 och tabell 2.

Den genomsnittliga gräshöjden (för samtliga punkter) varierade mellan slåtterängarna från cirka 4 cm till ca 11 cm. För 13 av ängarna var bedömningen att de hävdats med enbart slåtter medan sex av dem bedömdes enbart hävdas med bete. För två av ängarna bedömdes hävden vara slåtter med efterbete, i en av dessa ängar stod får för efterbetet och i den andra var det får och häst. Fyra av de besökta ängarna har inte hävdats alls i år och i flera ängar hade endast delar av ytan som ingick i övervakningen hävdats. I fyra av de slåtrade ängarna påträffades kvarliggande hö.

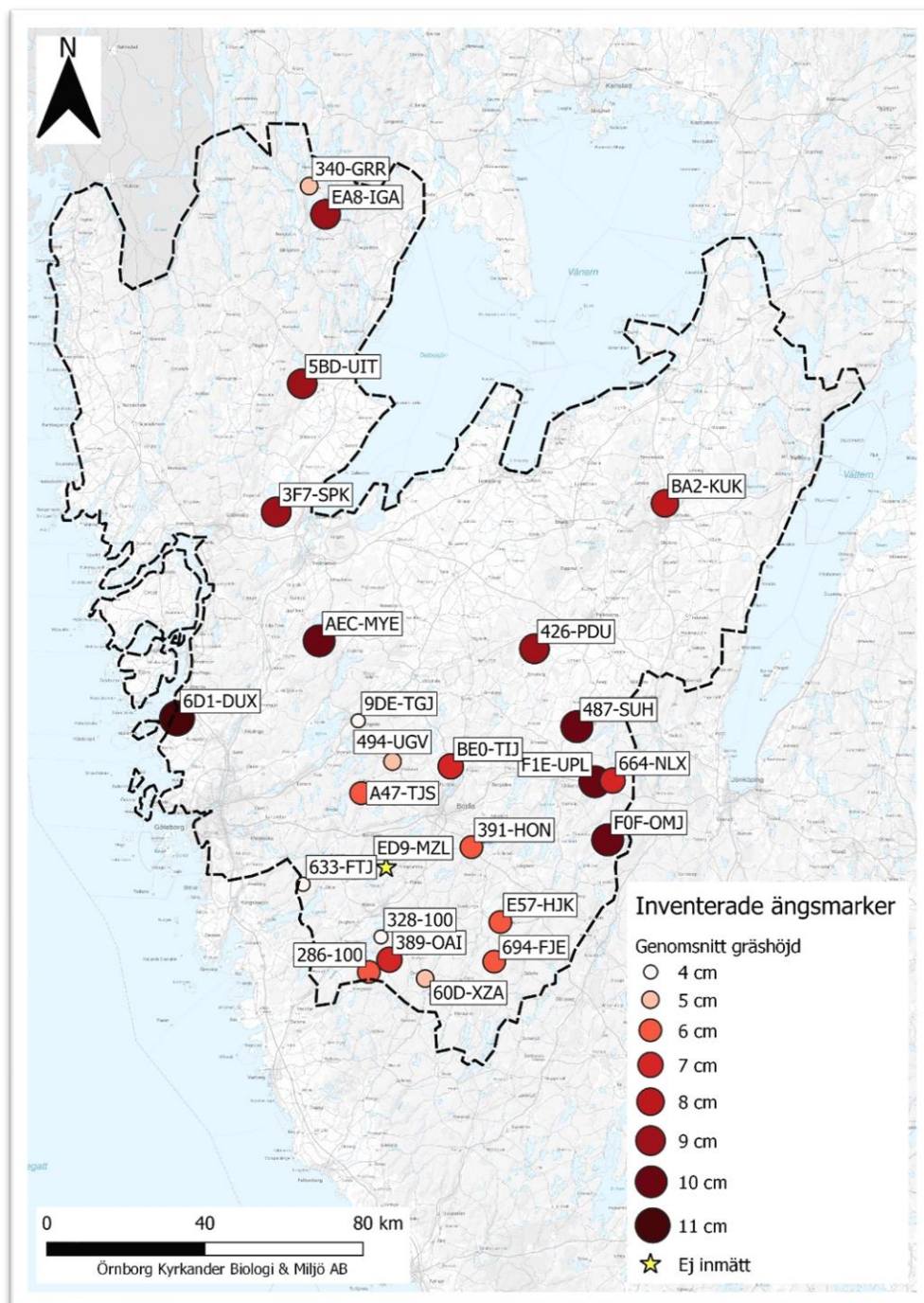
I några fall fick mätpunkter flyttas, t.ex. då marken hade exploaterats. Det var fallet i ängen BA2-KUK där många punkter flyttades på grund av att en ny påfart till en större väg hade byggts på delar av ängsmarken. I de fall punkter flyttades placerades de i möjligaste mån i delar av ängen där befintliga punkter låg något glesare, eller så lades de mellan befintliga punkter.

Av säkerhetsskäl var det en äng (ED9-MZL, figur 1) som inte mättes in alls. Ängen var instängslad och i hagen gick kor på vinterbete, en av korna hade en kalv. Enligt uppgifter från markägaren var kalven en vecka gammal och korna var aggressiva och försvarsinriktade. Från håll och med uppgifter från markägaren kunde däremot bedömningen göras att ängen hävdades genom bete och att slåtter inte förekom alls. Utifrån ögonmått gjordes bedömningen att gräshöjden var cirka 5 cm hög.

Gällande invasiva arter påträffades knappt några sådana i samband med fältbesöken. Endast blomsterlupin noterades och sågs som enstaka vissnande plantor i väggkanten norr om äng 60D-XZA.

Diskussion

Från slåtteränsöversvakningen 2022 kan det konstateras att ängarna fortfarande hävdas i stor omfattning. 21 av de 25 ängar som besöktes hävdades helt eller delvis. Slåtter är den vanligaste hävdformen och höet samlas upp och tas bort i de flesta ängarna. Både slåtter med lie/motormanuell slåtterbalk och slåtter med traktorburet redskap förekommer. I de ängar där traktor använts för slåttern finns mer ohävdade ytor än i ängar som slagits med lie, i något fall har det inneburit att halva ängen lämnats oslagen då enbuskar omöjliggjort att komma åt med traktor.

Figur 1. Karta som visar positionerna för samtliga besökta ängsmarker samt deras genomsnittliga gräshöjd avrundad till närmaste heltal. Ju mörkare röd färg och större punkt, desto högre gräshöjd. Den ängsmark som inte mättes in är markerad med en gul stjärna. Ängsmarkerna anges med det fältID som de har i Jordbruksverkets databas över ängs- och betesmarker, TUVÅ.

Tabell 1. Den genomsnittliga gräshöjden i samtliga besökta ängar. Den genomsnittliga gräshöjden anges dels för samtliga inmätta punkter, dels för de punkter där bedömningen var att de hade hävdats. Tabellen visar även inventerarens namn och datum då gräsmätning genomfördes.

Äng ID	Inventerare	Datum	Gräshöjd (cm)	Gräshöjd (hävdad) (cm)
391-HON	Albin Kozma	2022-09-20	5,9	6,2
E57-HJK	Albin Kozma	2022-09-20	6,3	6,5
694-FJE	Albin Kozma	2022-09-20	6,1	6,4
6D1-DUX	Albin Kozma	2022-09-29	10,7	9,4
BA2-KUK	Britta Lidberg	2022-10-07	7,6	5,0
EA8-IGA	Albin Kozma	2022-10-11	9,2	Ej hävd
340-GRR	Albin Kozma	2022-10-11	5,0	4,7
5BD-UIT	Albin Kozma	2022-10-11	8,8	8,7
3F7-SPK	Albin Kozma	2022-10-11	8,8	5,4
426-PDU	Britta Lidberg	2022-10-12	9,3	8,5
F1E-UPL	Britta Lidberg	2022-10-12	10,2	Ej hävd
F0F-OMJ	Britta Lidberg	2022-10-12	10,4	Ej hävd
664-NLX	Britta Lidberg	2022-10-12	7,4	7,1
487-SUH	Britta Lidberg	2022-10-12	10,2	10,2
ED9-MZL	Albin Kozma	2022-10-20	Ej inmätt	Ej inmätt
A47-TJS	Albin Kozma	2022-10-20	6,1	Ej hävd
494-UGV	Albin Kozma	2022-10-20	4,7	4,7
BE0-TIJ	Albin Kozma	2022-10-20	7,3	7,5
633-FTJ	Albin Kozma	2022-10-26	4,4	4,7
286-100	Albin Kozma	2022-10-26	6,3	6,3
389-OAI	Albin Kozma	2022-10-26	6,6	6,4
328-100	Albin Kozma	2022-10-26	4,4	4,4
60D-XZA	Albin Kozma	2022-10-26	4,8	4,8
9DE-TGJ	Ann Bertilsson	2022-10-28	3,9	2,6
AEC-MYE	Ann Bertilsson	2022-10-28	10,1	6,4

Tabell 2. Allmän information om de inventerade ängarna som noterades i samband med gräsmätningen. Tabellen visar vad den primära hävdformen bestod av, om avslaget hö har bärgats, om hela ytan hävdas samt om bete och/eller slåtter förekommer.

Äng ID	Primär Hävdform 2022	Bärgning av hö	Hävdas hela ytan?	Bete	Slåtter
391-HON	Slåtter	Ja	Nej	Nej	Ja
E57-HJK	Slåtter	Nej	Ja	Nej	Ja
694-FJE	Bete	Nej	Nej	Ja	Nej
6D1-DUX	Bete	Nej	Nej	Ja	Nej
BA2-KUK	Slåtter	Nej	Nej	Nej	Ja
EA8-IGA	Ej hävd	Nej	Nej	Nej	Nej
340-GRR	Slåtter	Ja	Nej	Nej	Ja
5BD-UIT	Slåtter	Ja	Ja	Nej	Ja
3F7-SPK	Bete	Nej	Nej	Ja	Nej
426-PDU	Slåtter	Ja	Nej	Nej	Ja
F1E-UPL	Ej hävd	Nej	Nej	Nej	Nej
F0F-OMJ	Ej hävd	Nej	Nej	Nej	Nej
664-NLX	Slåtter	Ja	Ja	Nej	Ja
487-SUH	Slåtter	Ja	Ja	Nej	Ja
ED9-MZL	Bete	Nej	Ja	Ja	Nej
A47-TJS	Ej hävd	Nej	Nej	Nej	Nej
494-UGV	Bete	Nej	Ja	Ja	Nej
BE0-TIJ	Slåtter	Delvis	Nej	Nej	Ja
633-FTJ	Slåtter	Ja	Nej	Nej	Ja
286-100	Bete	Nej	Ja	Ja	Nej
389-OAI	Slåtter	Ja	Nej	Nej	Ja
328-100	Slåtter	Ja	Ja	Ja	Ja
60D-XZA	Slåtter	Ja	Ja	Ja	Ja
9DE-TGJ	Slåtter	Ja	Nej	Nej	Ja
AEC-MYE	Slåtter	Delvis	Nej	Nej	Ja

Länsstyrelsen
Västra Götaland